

RIS.5757

Energiebedrijf Rundedal

Een gemeentelijke deelneming

Onderzoek en Rapportage: J. Hulsegge en F. Nicolai
Uitgave: Rekenkamercommissie gemeente Emmen
Datum: Oktober 2012

Auteursrecht voorbehouden
Copyright 2012, RKE

Inhoudsopgave

		Blz:
Hoofdstuk 1.	Inleiding en doelstelling onderzoek EBR BV	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Doelstelling	6
1.3	Visie	7
1.4	Afbakening	8
1.5	Vraagstelling	9
Hoofdstuk 2.	Feitelijke gang van zaken t.a.v. EBR BV	10
2.1	1999 – 2002 Onderzoeksfase	10
2.2	2002 – 2003 Concretisering plannen	10
2.3	2004 Implementatie plannen	12
2.4	2005 Oprichting EBR BV	14
2.5	2006 Operationele start EBR BV	16
2.6	2007 Financiële problemen EBR BV	17
2.7	2010 EBR BV failliet	19
Hoofdstuk 3.	Duiding reconstructie	21
3.1	Algemene kaders t.a.v. gemeentelijke deelnemingen	21
3.2	Door de gemeenteraad gestelde kaders t.a.v. EBR BV	21
3.3	Bleef het college t.a.v. EBR BV binnen de geldende kaders?	22
3.4	Bleef het college binnen de door de raad gestelde kaders?	23
3.5	Waarborgen & aansturing tav doeltreffendheid en doelmatigheid	23
3.6	Informatievoorziening aan de raad	24
Hoofdstuk 4.	Conclusies en aanbevelingen	25
4.1	Inleiding	25
4.2	Conclusies	25
4.3	Aanbevelingen	26
Hoofdstuk 5.	Hoor en Wederhoor	28
5.1	Amtelijke reactie op het concept-rapport	28
5.2	Antwoord van de RKE op de ambtelijke reactie	29
5.3	Reactie van het college op het definitieve rapport	30
5.4	Nawoord van de RKE	31

Bijlagen		32
Bijlage 1.	In het kader van het onderzoek onderzochte documenten	32
Bijlage 2.	In het kader van het onderzoek gehouden interviews	35
Bijlage 3.	Overzicht informatievoorziening aan de raad inzake het EBR	36
Bijlage 4.	Overzicht gebruikte afkortingen en begrippen	43

Hoofdstuk 1.

Inleiding en doelstelling onderzoek EBR BV

1.1 Aanleiding

In haar onderzoek naar Tuinbouw in de gemeente Emmen stuitte de rekenkamercommissie op de casuïstiek rond het Energiebedrijf Rundedal BV (EBR BV), een 100% deelneming van de gemeente. Samengevat kent de casus het volgende verloop:

In 1999 besluit de gemeente tot een projectmatige ontwikkeling van de glastuinbouwlocatie Klazienaveen, Rundedal. In 2002 laat de gemeente onderzoek verrichten naar de voordelen van een collectief systeem voor energievoorziening. Dit onder meer ten behoeve van het aantrekken van glastuinbouwers. In 2004 stemt het college in met de oprichting van het 'Energiebedrijf Rundedal' (EBR). In 2005 wordt EBR BV formeel opgericht.

De gemeente verstrekt een kredietfaciliteit van € 2,1 miljoen aan EBR BV en staat borg voor € 1,0 miljoen ten behoeve van de sale-and-lease-back constructie (zie bijlage 4 voor een uitleg van dit begrip) van de WKK-installatie (zie bijlage 4 voor een omschrijving van deze afkorting). In april 2006 vestigt zich de eerste tuinder en afnemer. Medio 2007 blijken er betalingsproblemen te zijn. De gebruiker claimt dat de energie van EBR BV substantieel duurder is dan vooraf afgesproken. Om de ontstane problemen op te lossen kiest het college voor de verkoop van de WKK-installatie aan de gevestigde tuinder. In 2008 gaat deze tuinder failliet. Na enkele jaren gaat ook EBR BV in 2010 failliet.

1.2 Doelstelling

De rekenkamercommissie wenst de raad door middel van een onderzoek inzicht te bieden in het verloop van deze casus en daarbij aanbevelingen te doen ten behoeve van (kaderstelling en controle bij) deelnemingen van de gemeente.¹ De rekenkamercommissie hanteert voor dit onderzoek de volgende doelstelling:

De raad inzicht bieden in het verloop van de casus EBR BV en in de wijze waarop de gemeente bij oprichting en aansturing van deze deelneming waarborgen voor doeltreffendheid en doelmatigheid heeft gecreëerd.

Op basis van het onderzoek naar deze casus aanbevelingen doen ten behoeve van de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij gemeentelijke deelnemingen.

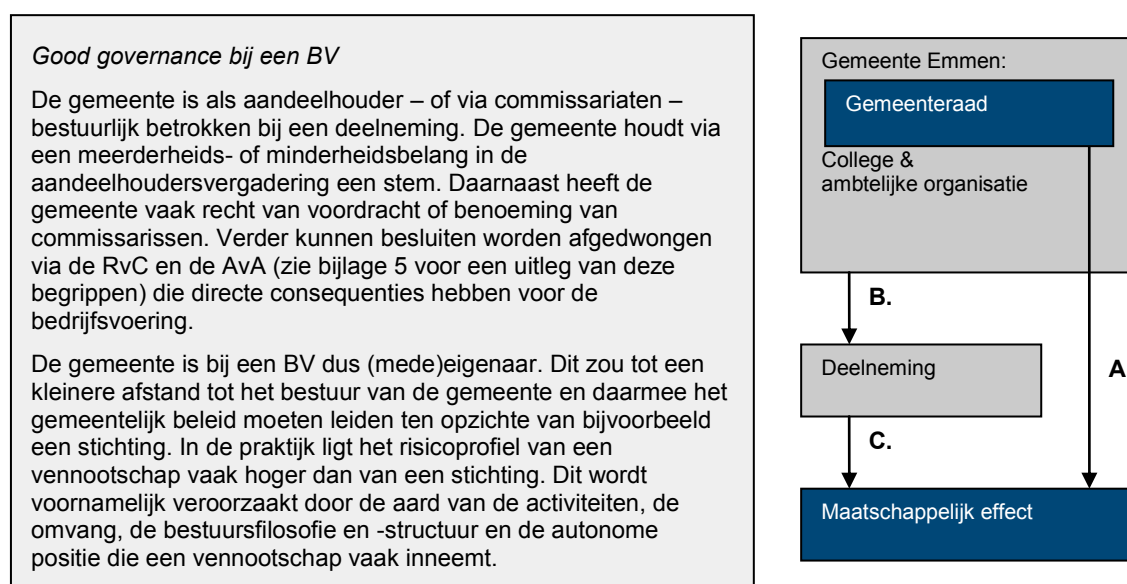
¹ De bestuurskundige literatuur maakt onderscheid tussen Publiek Private Samenwerkingsverbanden (zgn. PPS) en deelnemingen. Aangezien in het geval van EBR BV sprake is van een 100% deelneming, is in formele zin geen sprake van publiek private *samenwerking*. Vgl. Gemeente Governance. Handboek verbonden partijen; 'Twee voeten in één sok', p. 36.

1.3 Visie

Om een doeltreffende en doelmatige (bijdrage aan de) uitvoering van gemeentelijk beleid door deelnemingen te waarborgen, zijn in de ogen van de rekenkamercommissie twee manieren van sturen van belang (zie voor een toelichting op deze visie de figuur op de volgende pagina).

De **eerste sturingslijn** loopt van de raad direct naar het maatschappelijk effect (**pijl A**): door financiële en inhoudelijke doelen te stellen in termen van een beoogd maatschappelijk effect (*inhoudelijk beleid*) en dienovereenkomstig verantwoordingsinformatie over de uitvoering te wensen, houdt de raad zicht op de doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid. Door te controleren en kaders te stellen stuurt de raad hierop bij.

De **tweede sturingslijn** loopt via college en ambtelijke organisatie en de inspanningen die organisatie en externe partners leveren om maatschappelijk effect te realiseren (**pijl B**). Om hier doeltreffendheid en doelmatigheid te garanderen is het van belang dat de raad kaders stelt ten aanzien van deelnemingen van de gemeente (*procedureel beleid*) en dat het college en de ambtelijke organisatie conform dit beleid (én het inhoudelijke beleid) handelen bij de *oprichting en aansturing* van de deelneming.

Vanwege de naar haar aard *autonome positie van een vennootschap*, is de **derde sturingslijn (pijl C)** geen onderdeel van dit rekenkameronderzoek. Het onderzoek richt zich op de verantwoordelijkheden van de gemeente. Dit betekent niet dat bedrijfsvoering in het geheel geen onderwerp van dit onderzoek is, maar wel dat dit slechts het geval is vanuit het perspectief van de gemeente, dus voor zover het erom gaat te achterhalen hoe de gemeente in de oprichting en aansturing (als aandeelhouder) waarborgen voor doeltreffendheid en doelmatigheid heeft gecreëerd en hierop toeziet.

1.4 Afbakening

Op basis van het bovenstaande identificeerde de RKE voor dit onderzoek de volgende in het onderzoek te betrekken relaties en spelers:

1. Gemeenteraad: deze speler is van belang voor het onderzoek vanwege het beleid dat al dan niet is vastgesteld. Het gaat dan om:
  - a. inhoudelijk beleid (energiebeleid)² en
  - b. procedureel beleid (beleid met betrekking tot verbonden partijen en deelnemingen), zoals vastgelegd in een nota verbonden partijen, de verplichte paragrafen in de begroting & raadsbesluiten die onderdeel uitmaken van de casuïstiek EBR.

De hier toegepaste onderzoeksmethode is documentenanalyse.

2. College: deze speler is betrokken in het onderzoek door te kijken naar twee manieren waarop het college in deze casuïstiek aan zet was:
  - a. bij de oprichting (onderzoek vooraf, afwegingen, vestiging BV, benoemen RvC) en
  - b. bij de aansturing (besluiten B&W, voorbereidingen AvA, besluiten AvA, onderhandelingen met derden namens AvA).

Onderzoeksmethode was documentenanalyse en interviews. Vanuit inhoudelijk perspectief met betrokken ambtenaren en vanuit bestuurlijk/procedureel perspectief met de verantwoordelijke portefeuillehouders.

3. Ambtelijke organisatie: Deze speler is in het onderzoek op dezelfde wijze betrokken als hierboven, maar dan in zijn *voorbereiding* van de handelingen van het college in zijn hoedanigheid als deel van het gemeentebestuur en als aandeelhouder.

Onderzoeksmethode was documentenanalyse en interviews met inhoudelijk (Economie) en procedureel (Financiën / deelnemingen) betrokkenen.

4. Deelneming (EBR): vanuit deze invalshoek zijn de RvC en de directie van EBR BV betrokken door te kijken naar de wijze waarop met de AvA / gemeente afspraken gemaakt zijn over doeltreffende en doelmatige realisatie van de gestelde doelen. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn contracten met de gemeente, begrotingen en jaarverslagen.

Onderzoeksmethode was documentenanalyse en interviews met een lid van de RvC en de voormalige directeur van EBR BV.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen met onderzochte documenten. In bijlage 2 zijn de gehouden interviews opgelijst.

Als periode en aangrijpingspunt van het onderzoek geldt het proces zoals beschreven in de reconstructie die het college aan de raad heeft aangeboden in het raadsbesluit RA 07.1050 van 20 december 2007 (bijlage 3). Het gaat dan om de

---

² Ander inhoudelijk beleid, namelijk m.b.t. de ontwikkeling van glastuinbouw en aantrekken van nieuwe partijen, is in het onderzoek 'Tuinbouw in de gemeente Emmen' van de rekenkamercommissie onderzocht.

periode vanaf het vooronderzoek collectieve energievoorziening uit 2002. Deze periode is doorgetrokken tot 2011.

1.5 Vraagstelling

De centrale vraag bij het onderzoek luidt als volgt:

Op welke wijze heeft het gemeentebestuur van de gemeente Emmen (raad en college) bij oprichting en aansturing van EBR BV waarborgen gecreëerd voor doeltreffende en doelmatige realisatie?

Beantwoording van deze centrale vraagstelling komt tot stand door de feitelijke gang van zaken rond EBR BV allereerst te reconstrueren in hoofdstuk 2 en deze reconstructie vervolgens te duiden in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 tenslotte, zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen.

Dit wordt gedaan aan de hand van de onderstaande richtinggevende deelvragen:

Reconstructie

1. *Wat heeft zich in feitelijke zin voorgedaan in de oprichting en aansturing van EBR BV in de periode 2004 tot 2011?*

Duiding

2. *Welke kaders heeft de gemeenteraad gesteld ten aanzien van de oprichting en aansturing van gemeentelijke deelnemingen?*
3. *Welke kaders heeft de gemeenteraad gesteld ten aanzien van de oprichting en aansturing van EBR BV?*
4. *Heeft het college binnen de vastgestelde kaders van de raad gehandeld bij oprichting van EBR BV?*
5. *Heeft de gemeenteraad voldoende waarborgen voor doeltreffendheid en doelmatigheid gecreëerd bij de oprichting van EBR BV?*
6. *Heeft het college binnen de vastgestelde kaders van de raad gehandeld bij de aansturing van EBR BV?*
7. *Heeft de aansturing van EBR BV door het college voldoende in het teken gestaan van doeltreffende en doelmatige realisatie door EBR BV?*
8. *Heeft het college de raad voldoende in staat gesteld zich een beeld te vormen van doeltreffende en doelmatige realisatie door EBR BV?*

Hoofdstuk 2.   Reconstructie feiten EBR BV

2.1   1999 – 2002   Onderzoeksfase

In 1999 besluit de gemeenteraad tot een projectmatige ontwikkeling van de glastuinbouwlocatie Klazienaveen, Rundedal. In 2002 laat het college vooronderzoek verrichten naar de voordelen van een collectief systeem voor energievoorziening in het kader van:

- het realiseren van extra vestigingsvoordelen ten behoeve van het aantrekken van glastuinbouwers;
- het realiseren van een duurzame energievoorziening om te voldoen aan de voorwaarden voor de verleende subsidie.

Het realiseren van een collectief systeem voor energievoorziening paste in het toenmalige beleid van de gemeente Emmen. Een collectief systeem van energievoorziening onderstreepte het duurzame karakter dat de gemeente Emmen bij het Rundedal nastreefde en waarvoor Stidugsubsidie (zie bijlage 4 voor een toelichting op dit begrip) was verkregen. In de overwegingen speelde ook de excentrische ligging van het Rundedal mee. Deze ligging maakte het voor energiebedrijven oninteressant om voorinvesteringen te plegen vanwege de relatief grote omvang van deze investeringen.

Vanwege teleurstellende ervaringen met marktpartijen nam de gemeente Emmen zelf het initiatief. Vanaf het eerste begin was het gemeentelijk streven echter om het collectieve systeem voor energievoorziening op termijn over te dragen aan de tuinders.

2.2   2002 – 2003   Concretisering plannen

Als vervolg op het vooronderzoek in 2002 wordt in 2003 verder gewerkt aan meer gedetailleerde plannen en analyses. In eerste instantie heeft het bureau Ecofys een energievisie opgesteld en als vervolg daarop ook een implementatieplan. De door Ecofys geschetste perspectieven en analyses betreffende de haalbaarheid van een collectief systeem voor energievoorziening roepen een positief beeld op.

Het centrale idee van de gemaakte plannen was de ontwikkeling van een 100% rendabel WKK-systeem door de bij de opwekking van elektriciteit vrijkomende warmte en CO2 onderling tussen de tuinders naar behoefte te verdelen. Een goede mix tuinbouwbedrijven waarbij overschotten aan warmte en CO2 van tuinders die relatief veel moeten belichten zouden kunnen worden doorgeleverd aan tuinders die minder hoeven te belichten maar juist meer warmte en/of CO2 nodig hebben, zou in theorie gezamenlijk aanzienlijk goedkoper uit zijn dan wanneer zij elk afzonderlijk afspraken zouden maken met energiebedrijven. In dat geval zouden energiebedrijven kosten in rekening brengen voor onderlinge doorlevering van warmte of CO2. Ook bestond het idee dat eventuele overschotten aan elektriciteit aan energiebedrijven konden worden verkocht.

Na de analyse- en planfase is Ecofys gevraagd ook de coördinatie op zich te nemen van de door de gemeente opgerichte Werkgroep Energie. In deze werkgroep werkten de volgende partijen samen:

- een afvaardiging van lokale tuinders;
- Essent;
- de gemeente Emmen.

Doel van de werkgroep was te komen tot daadwerkelijke realisatie van het implementatieplan. Gedurende de uitvoering van dit traject trok Essent zich terug en bleek gaandeweg dat het bureau Ecofys in tegenstelling tot het adviestraject, in onvoldoende mate in staat bleek het realisatietraject vorm te geven. In de tweede helft van 2003 is daarom de samenwerking met Ecofys voor wat betreft het adviestraject beëindigd en is een aanbestedingsronde gehouden.

Aan deze aanbestedingsronde hebben een viertal bureaus deelgenomen:

- Agrimaco;
- Ecofys;
- G3 Advies;
- Intellegy.

Als resultaat van deze aanbesteding is het bureau Intellegy gecontracteerd voor de organisatie van het realisatietraject.

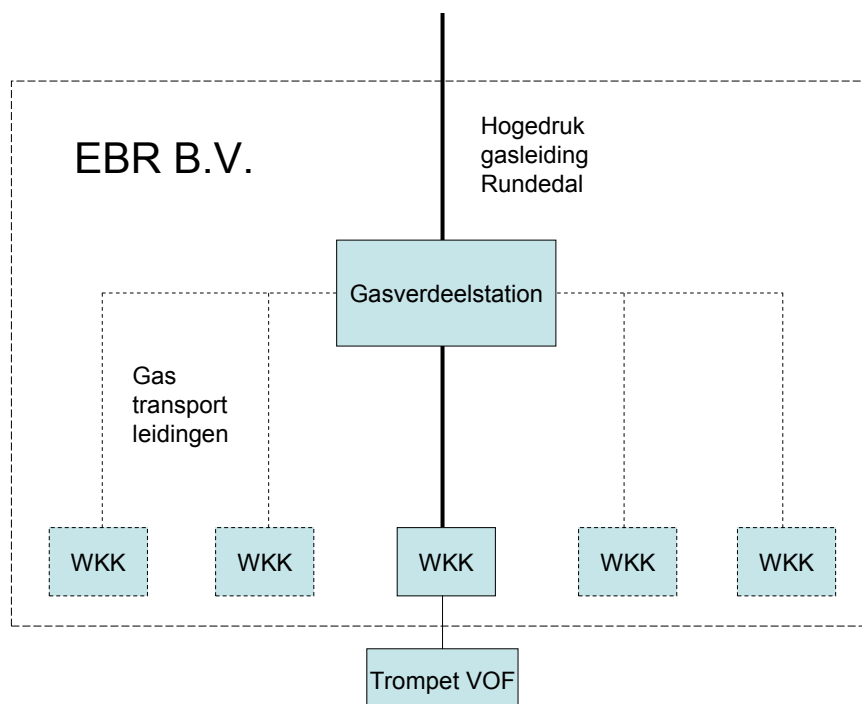
Door Intellegy is vervolgens een haalbaarheidsstudie uitgevoerd. Uit deze studie kwam naar voren dat oprichting van een geprivatiseerd energiebedrijf het meest voor de hand lag. Intellegy adviseerde om te kiezen voor een BV als rechtspersoon voor dit energiebedrijf. De gemeente Emmen zou dan bij de start van de BV op kunnen treden als grootaandeelhouder van de BV en in de loop van de tijd zou dan het eigenaarschap stap voor stap overgedragen kunnen worden aan de tuinders. Taken van de op te richten BV waren onder andere:

- realisatie van het ontwikkelde concept;
- het voorzien in contractvorming;
- het voorzien in financieringsarrangementen.

Intellegy adviseerde verder een interim-coördinator te werven en deze, onder aansturing van de Werkgroep Energie de verdere implementatiewerkzaamheden te laten coördineren. De heer W. Bijlsma van het bureau Tenergy Consultancy is vervolgens voor de invulling van deze rol aangesteld.

2.3 2004 Implementatie plannen

Onder leiding van de heer Bijlsma van Tenergy Consultancy werd de benodigde infrastructuur verder ontworpen. In samenhang daarmee werd ook het leveringsconcept verder concreet uitgewerkt. Uiteindelijk werd gekozen voor het zogenaamde 'stopcontactmodel'. Dit model hield in dat tuinders zouden worden gefaciliteerd door de gecombineerde levering van centraal door EBR BV opgewekte elektriciteit, gas, warmte en CO₂. De verwachting was dat al met een gering aantal tuinders een aantrekkelijke situatie zou ontstaan omdat het inrichten van één centrale voorziening financieel gunstiger én duurzamer leek dan het laten inrichten van een specifieke voorziening voor iedere tuinder afzonderlijk. Ook het gezamenlijk inrichten en exploiteren van een lokaal leidingnet voor gas en elektriciteit leek financieel aantrekkelijker dan dat alle tuinders afzonderlijk deze diensten zouden afnemen van een commercieel energiebedrijf. Het break even point zou bij uitgifte van circa 26 hectare liggen.

Schematische opbouw infrastructuur EBR BV oorspronkelijke concept, de volledige energie-infrastructuur is ondergebracht binnen EBR BV.

In 2004 stemde het college in met de oprichting van het 'Energiebedrijf Rundedal' (EBR). Voorgesteld werd om te starten met de realisatie van de infrastructuur (huisvesting, een drie megawattcentrale en een leidingennet) voor de energievoorziening van 20 hectare en om beperkt te investeren in installaties voor opwekking van energie (alleen voor de 5 hectare van de eerste tuinder op het Rundedal). Hiervoor was in totaal een investering van € 2,1 miljoen nodig.

Door de toenmalige portefeuillehouder is naar eigen zeggen aan de raad mondeling medegedeeld dat er risico's waren verbonden aan het oprichten van EBR BV maar dat deze risico's aanvaardbaar waren aangezien de leasemaatschappij De Lage Landen een deel van het financiële risico nam én omdat EBR BV een goede bijdrage zou kunnen leveren aan het realiseren van de opdracht van de raad tot het in exploitatie brengen van circa 1.000 hectare tuinbouwgebied in het Rundedal.

Een expliciete analyse van eventuele nadelen van dit voorstel kwam niet aan de orde. Gedurende de periode 2002-2003 waren diverse implementatiescenario's de revue gepasseerd en er was inmiddels een redelijke mate van consensus bij de betrokken partijen over de te volgen koers. Het aan de raad voorgestelde realisatiescenario leek op soortgelijke scenario's die op andere nieuwe tuinbouwlocaties bij andere gemeenten ook werden toegepast. Overigens was binnen de Werkgroep Energie ook bekend dat er ook elders nog weinig ervaring was met het collectief organiseren van de energievoorziening op tuinbouwlocaties.

De behandeling van het voorstel tot oprichting van EBR BV is in de raad vrij soepel verlopen. De raad ging akkoord met het voorstel zonder aanvullende voorwaarden.

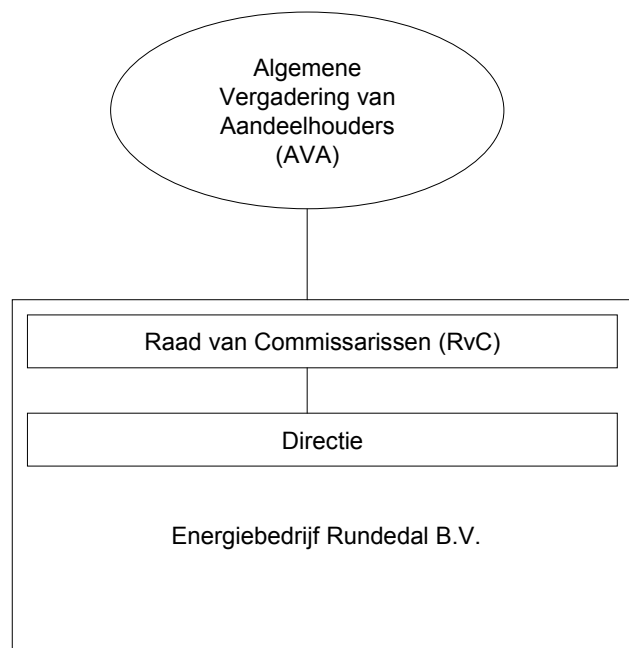
Als onderlegger bij het voorstel tot oprichting van EBR BV was het 'Onderzoek realisatiemogelijkheden energie-infrastructuur Rundedal' van 8 maart 2004 bijgevoegd (zie bijlage 2, brondocument 1). In de rapportage van dit onderzoek - uitgevoerd in opdracht van de Dienst Stadsontwikkeling door ir. P.J.H. van Zantvoort en ing. W. Bijlsma - van 8 maart 2004 wordt in punt 5 van de samenvatting gesteld dat "de investering van de gemeente Emmen (€ 2,1 miljoen) reeds kan worden afgedekt door de exploitatie van het eerste energiecluster, de exploitatieresultaten van de overige clusters zullen geheel ten goede komen aan EBR BV". Er wordt niet expliciet vermeld dat het prijsvoordeel voor de eerste tuinder niet direct van toepassing zou zijn (zie punt 6.2 pagina 12): "zodra de eerste energieconversie- systemen binnen EBR BV operationeel zijn, dient de gemeente Emmen als eerste op basis van de gerealiseerde resultaten haar aandelen te kunnen afstoten". Even verderop staat: "Als uitgangspunt voor de organisatorische inrichting van EBR BV geldt dat flexibiliteit in toetreding en eventuele gewenste uittreding eenvoudig mogelijk dient te zijn".

De indruk wordt gewekt dat vanaf de start vanaf de eerste tuinder het kostenvoordeel voor de tuinders zal worden gerealiseerd.

Hoewel er contacten waren met de provincie Drenthe en andere partijen zoals de vertegenwoordiging van de tuinders, werden deze partijen door de gemeente Emmen niet contractueel betrokken bij de oprichting van EBR BV. Voor wat betreft de verkregen subsidies werd door de gemeente verantwoording afgelegd aan SNN (zie bijlage 4 voor een toelichting). In deze periode waren de signalen vanuit de tuinders positief over de gezette stappen. Aangegeven werd dat men voornemens was zich te (her)vestigen of uit te breiden in het Rundedal.

2.4 2005 Oprichting EBR BV

Nadat nagenoeg zeker is dat een eerste tuinder zich op het Rundedal zal vestigen (de heer Bazuin) wordt EBR BV formeel opgericht. De gemeente treedt op als enige aandeelhouder met ook een prioriteitsaandeel. Middels dit prioriteitsaandeel heeft de gemeente Emmen een groot aantal bevoegdheden, waaronder de bevoegdheid van voorafgaande goedkeuring van een aantal bestuursbesluiten. Als toezichthoudende Raad van Commissarissen werden drie personen met kennis van de glastuinbouw aangesteld. De directie van EBR BV wordt gevormd door een directeur. De heer W. Bijlsma van Tenergy Consultancy wordt voor deze functie ingehuurd.

Schematische voorstelling organen EBR BV.

De gemeente verstrekte de EBR BV in 2005 een lening van € 2,1 miljoen voor zowel de aankoop van grond, de ontwikkeling van de infrastructuur als realisatie van het 'stopcontactenmodel'. In 2006 wordt deze lening omgezet in een achtergestelde lening (zie bijlage 4 voor een toelichting).

In samenhang met de in 2005 verstrekte kredietfaciliteit van € 2,1 miljoen verleent de gemeente in het kader van de aanleg van het benodigde leidingnet door een derde partij, aan EBR BV een tijdelijke borgstelling van € 1,0 miljoen. Deze borgstelling was bedoeld als waarborg voor de onderneming die het leidingnet aanlegde en kwam dus niet bovenop de al geldende kredietfaciliteit van € 2,1 miljoen. Over de borgstelling had de raad formeel gezien geïnformeerd moeten worden maar dit werd per abuis niet gedaan. Later (in 2007) bleek dat deze borgstelling door de directeur bijzondere projecten van de gemeente Emmen was ondertekend en dat de verantwoordelijke wethouder hier niet van op de hoogte was.

Aanvullend werd door EBR BV € 4,1 miljoen kapitaal aangetrokken bij de Lage Landen via een sale-and-lease-back constructie. Op deze wijze verwierf EBR BV per saldo enkele miljoenen aan liquide middelen. Tezamen met de verwachte kasstroom uit het met de tuinder afgesloten aflevercontract, kon EBR BV daarmee de eerste aanloopperiode van circa twee jaar overbruggen. In deze periode moesten nieuw te vestigen tuinders op het Rundedal tezamen een kritische massa vormen waaraan het eigendom van de aandelen EBR BV kon worden overgedragen.

Verkoop van overtollige elektriciteit aan energiebedrijven bleef een essentieel onderdeel van de plannen. Hiertoe werd een contract gesloten met netwerkbeheerder Enexis. De gerealiseerde aansluiting was in twee richtingen bruikbaar:

- voor de aanlevering van overtollige elektriciteit aan het elektriciteitsnet;
- voor de afname van elektriciteit gedurende de perioden waarin de capaciteit van EBR BV onvoldoende was.

In het advies van de OR (ondernemingsraad) van de gemeente Emmen inzake de oprichting van het energiebedrijf Rundedal van 15 juni 2005 (bijlage 1, brondocument 10) stelt de OR dat de oprichting van EBR BV adviesplichtig is volgens de WOR en dat zij te laat is betrokken aangezien het besluit tot oprichting van EBR BV al is genomen. In haar schriftelijke reactie aan het college stelt de OR dat: "de OR er op wil wijzen dat het economische risico dat de gemeenteraad genomen heeft met dit grondcomplex [Het Rundedal] aanzienlijk is" en "de aanwijzing van Emmen als uitbreidingsgebied voor de glastuinbouw is landelijk gezien nog geen gelopen koers, de OR wil niet in doemscenario's denken maar met beide benen op de grond blijven staan".

De OR wijst dus in tegenstelling tot het college wél vrij nadrukkelijk op de risico's die de gemeenteraad in financiële zin neemt.

2.5 2006 Operationele start EBR BV

Begin 2006 startte tuinder J. Bazuin met rozenkwekerij 'de Trompet' op het Rundedal. Met de komst van deze eerste tuinder werd ook EBR BV operationeel en wordt een contract gesloten met de tuinder voor levering van warmte, gereinigde rookgassen en elektriciteit.

Destijds bestond het beeld dat de levering van energie via EBR BV zeker tien à vijftien procent kostenvoordeel voor de tuinder zou opleveren. Dergelijke percentages zijn onder andere genoemd in een folder over het Rundedal. Alhoewel bij het college en de ambtelijke organisatie van de gemeente Emmen duidelijk was dat een dergelijk voordeel niet vanaf het eerste begin gerealiseerd kon worden, was in de overeenkomst met de tuinder voorafgaand aan de start van EBR BV niet exact geregeld hoe het door EBR BV gerealiseerde rendement op teruglevering van elektriciteit aan de tuinder zou worden doorgegeven.

Gedurende de periode dat EBR BV operationeel was, is periodiek elektriciteit teruggeleverd aan het net. Voorzichtigheidshalve werd er door de directie van EBR BV vanuit gegaan dat zekergestelde rendementen niet onmiddellijk maar pas op termijn in de vorm van dividenduitkeringen naar de deelnemende tuinders toe zouden moeten vloeien. Dit omdat rendementen bij fluctuerende inkooprijzen van gas en elektriciteit en verkoopprijzen van elektriciteit, pas na verloop van tijd zeker zijn. De RvC van EBR BV was volkomen vrij in het vaststellen van een standpunt over de hoogte van de door de directie van EBR BV vastgesteld tarieven. Hierover waren tussen de gemeente en EBR BV geen afspraken gemaakt. Meteen na de start van EBR BV was er vanwege deze redenen geen sprake van directe uitkering van de behaalde rendementen aan de tuinder in de vorm van kortingen op afnametarieven. Gewekte verwachtingen werden vanuit het perspectief van de tuinder niet waargemaakt.

Toen het na verloop van tijd steeds slechter ging met de tuinder beklagde de tuinder zich onder verwijzing naar voornoemde folder bij de gemeente over de tarifiering van EBR BV. De gemeente heeft toen verwezen naar het tussen de tuinder en EBR BV gesloten contract.

De contractuele afspraken tussen EBR BV en de tuinder zijn niet volkomen duidelijk over de tarieven die de tuinder in rekening gebracht zal krijgen. In de verslagen van de vergaderingen van de RvC van EBR BV is de wijze waarop en de mate waarin de tuinder al dan niet meedeelt in de financiële voordelen die EBR BV weet te realiseren, regelmatig onderwerp van gesprek.

2.6 2007 Financiële problemen EBR BV

In de loop van 2006 wordt door de tuinder aangegeven dat er volgens hem te veel voor de levering van energie door EBR BV moet worden betaald. De vorderingen van EBR BV worden door de tuinder betwist. In de loop van het voorjaar 2007 vonden intensieve onderhandelingen plaats tussen de tuinder en EBR BV. Medio 2007 is de financiële situatie van EBR BV net als die van de tuinder zo verslechterd, dat beiden failliet dreigen te gaan.

Gedurende deze periode werd door de tuinder contact gezocht met de voor het EBR verantwoordelijke wethouder. Volgens deze destijds betrokken wethouder waarschijnlijk omdat hij enige goodwill had bij de tuinder, dit in tegenstelling tot de directeur van EBR BV. De voor het EBR verantwoordelijke wethouder is op het verzoek van de tuinder ingegaan en heeft zich daarbij laten ondersteunen door enkele financiële en acquisitiespecialisten van de gemeente. Op voorspraak van de voor het EBR verantwoordelijke wethouder heeft de tuinder in het najaar van 2007 de achterstallige betalingen aan EBR BV voldaan. Een lid van de RvT heeft daarvoor nog contact gehad met de bank.

De voor het EBR verantwoordelijke wethouder beseftte dat hij (als vertegenwoordiger van het college dat namens de gemeente Emmen de rol van aandeelhouder van EBR BV vervulde) zeer zorgvuldig om moest gaan met de verschillende rollen en belangen van de gemeente. Tevens beseftte hij dat hij zich in zijn positie begaf op de grens van de mogelijkheden. De voor het EBR verantwoordelijke wethouder heeft in deze periode naarmate de problemen met de tuinder toenamen, met toestemming van de RvC enkele keren bijeenkomsten met vertegenwoordigers van EBR BV en de tuinder bijgewoond. Dat was naar eigen zeggen altijd in de rol van toehoorder en onder andere in aanwezigheid van de heer Schuttrups, één van de leden van de RvC.

Het conflict tussen EBR BV en de tuinder kon vanwege de wederzijdse afhankelijkheid van beide partijen, worden getypeerd als een 'prisoners dilemma'. Zowel EBR BV als de tuinder stevenden af op een faillissement indien er geen oplossing zou worden gevonden.

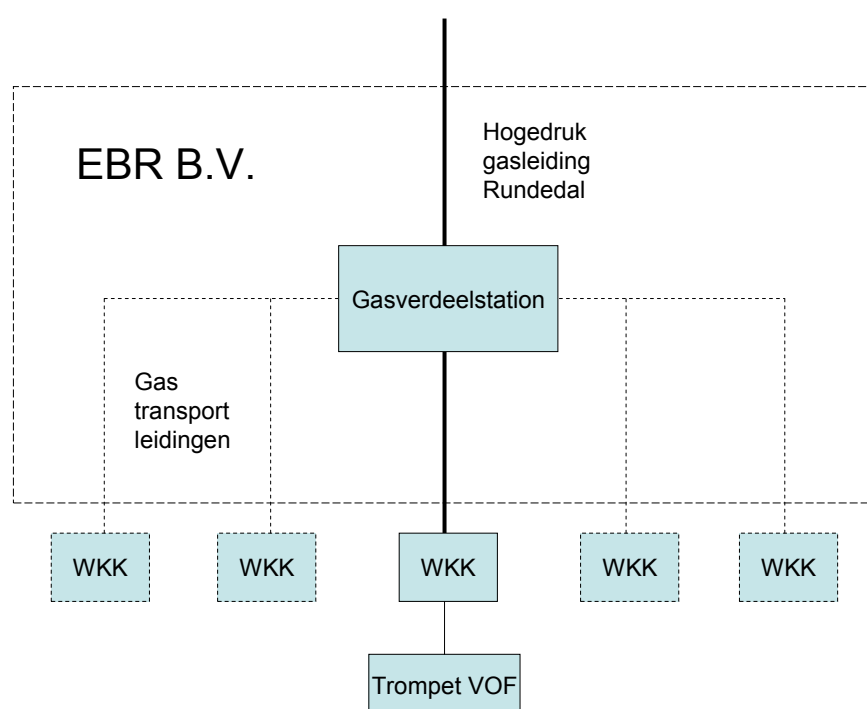
Uiteindelijk wordt eind 2007 een oplossing gevonden in de vorm van verkoop van de WKK-installatie van EBR BV aan de tuinder en in samenhang hiermee:

- verrekening van de vorderingen van EBR BV op de tuinder;
- overname van het sale-and-lease-back contract met de Lage Landen door de tuinder.

In samenhang met dit traject is de borgstelling voor een bedrag van € 1,0 miljoen van de gemeente Emmen voor EBR BV formeel afgehecht. Dit bedrag is dus niet verloren gegaan.

Aangezien EBR BV na de overdracht van de WKK-installatie alleen nog het lokale gastransport op het Rundedal verzorgde, waren er (omdat er maar één tuinder op het Rundedal was gevestigd), nauwelijks nog opbrengsten.

Het college onderkende dat de achtergestelde lening van € 2,1 miljoen op EBR BV waarschijnlijk niet terug zou worden betaald. Daarom werd aan de raad voorgesteld om een voorziening te treffen ter hoogte van dit bedrag. Tevens werd voorgesteld om EBR BV nog tijdelijk in stand te houden als gemeentelijke deelneming en om onderzoek te doen naar mogelijkheden tot de verkoop van (delen van) de infrastructuur en opheffing van EBR BV danwel verkoop van EBR BV in zijn geheel aan een derde partij.

Schematische opbouw infrastructuur EBR BV aangepaste concept, de WKK installatie is verkocht aan de tuinder, alleen het gasverdeelstation en de gastransportleidingen zijn nog in het bezit van EBR BV.

Het cumulatieve verlies van EBR BV vanaf de oprichting in 2006 tot eind 2007 liep uiteindelijk op tot circa € 1,1 miljoen. Het verwachte jaarlijkse exploitatietekort na 2007 werd geraamd op circa € 0,3 miljoen per jaar. Voorzien werd dat EBR BV na circa 1 à 2 jaar opnieuw in liquiditeitsproblemen zou komen. EBR BV bleef dus zitten met een aanzienlijk verlies en een blijvend onrendabele exploitatie als gevolg waarvan de inbaarheid van vorderingen van crediteuren op EBR BV verslechterde.

Na afronding van de onderhandelingen met de tuinder en de gerealiseerde oplossing is de raad na de eindbespreking met de tuinder geïnformeerd door middel van een raadsvoorstel (d.d. 22 november 2007). Aansluitend hierop is door het college aan de raad in de vergadering van de commissie Bestuur en Middelen van 6 december 2007 verantwoording afgelegd en nadere informatie verstrekt.

Vanwege het gebrek aan toekomstperspectief voor EBR BV hebben de leden van de RvC op eigen verzoek verzocht om aanpassing van de structuur van de BV aangezien zij wilden aftreden. Omdat een RvC volgens de destijds verantwoordelijke wethouder strikt genomen niet noodzakelijk was voor de gekozen rechtsvorm van EBR BV, is door het college aan het verzoek tot aftreden van de RvC gehoor gegeven. Na het verlenen van decharge is in goed overleg afscheid genomen. De RvC trad vervolgens begin 2008 af. Uiteindelijk zijn de statuten van EBR BV per 19 augustus 2008 aangepast zodat de formele situatie in overeenstemming werd gebracht met de feitelijke situatie. Hierover is de raad vervolgens geïnformeerd.

Na ongeveer een jaar na de overname van de WKK-installatie gaat rozenkwekerij 'de Trompet' failliet. Hiermee raakt EBR BV haar eerste en enige klant kwijt. Vanaf dat moment heeft EBR BV alleen nog kosten en geen opbrengsten meer.

2.7 2010 EBR BV failliet

In het raadsbesluit van december 2007 is door de raad besloten om de EBR BV tijdelijk in stand te houden in afwachting van de verdere ontwikkelingen rond de tuinbouwstrategie en het masterplan Tuinbouw Emmen. Hierbij speelde mee dat een eventueel faillissement van EBR BV in negatieve zin zou afstralen op het Rundedal en de hoop op een mogelijk wel rendabele doorstart voor EBR BV indien zich toch nog enkele tuinders zouden gaan vestigen op het Rundedal. Terzijde speelde ook dat het ministerie van LNV in die periode onderzoek deed naar de rechtmatige besteding van de Stidugsubsidie. Het college vreesde dat het stopzetten van EBR BV tot intrekking of korting van de subsidie zou kunnen leiden. In het voorjaar van 2010 was dit risico geweken met de bevestiging van de minister van LNV dat de subsidie definitief vastgesteld was.

Gedurende deze periode zou onderzoek worden verricht naar de mogelijkheden van verkoop van het gasontvangststation en infrastructuur, tegelijk met het inzetten van een traject van gelijktijdige opheffing van EBR BV. Het in stand houden van EBR BV was volgens de voor het EBR verantwoordelijke wethouder ook van belang voor de beeldvorming richting kandidaat tuinders met belangstelling voor het Rundedal.

Nadat in 2007 en 2008 diverse besprekingen met kandidaat-kopers over verkoop zonder resultaat waren gebleven, heeft het college in februari 2009 de directeur van EBR BV opdracht gegeven toekomstverkenningen uit te voeren. Op basis van het door de directeur afgegeven advies is in 2010 het faillissement van EBR BV aangevraagd. Bij brief van 7 juni 2010 is de raad hierover geïnformeerd. Medio 2010 werd uiteindelijk door de gemeente Emmen het faillissement van EBR BV aangevraagd.

Hoofdstuk 3. Duiding reconstructie

3.1 Algemene kaders t.a.v. gemeentelijke deelnemingen

Ten tijde van de oprichting van EBR BV in 2005 was er nog geen sprake van een specifiek door de raad vastgesteld kader ten aanzien van de oprichting en aansturing van gemeentelijke deelnemingen. Pas met de vaststelling in 2008 door de raad van de Nota Verbonden Partijen is het beleidskader ten aanzien van gemeentelijke deelnemingen expliciet vastgesteld. Voor wat betreft de verantwoording over EBR BV gold in 2005 alleen het besluit Begroten en Verantwoorden (BBV).

Naast het door de raad vastgestelde BBV gold uiteraard de wet en specifiek artikel 160 van de Gemeentewet, als kader waarbinnen het college en EBR BV zich moesten bewegen. In dit artikel 160 GW artikel wordt voorgeschreven dat “het college een aparte rechtspersoon slechts mag oprichten als dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang”.

Voor de duiding van de reconstructie van de oprichting en aansturing van EBR BV golden dus de volgende algemene kaders:

- het besluit Begroten en Verantwoorden;
- artikel 160 van de Gemeentewet.

3.2 Door de gemeenteraad gestelde kaders t.a.v. EBR BV

De voorstellen van het college met betrekking tot de oprichting en aansturing van EBR BV zijn destijds zonder aanpassingen geaccepteerd. In de toenmalige situatie was het voorstel tot oprichting van EBR BV in lijn met het geldende overheidsbeleid en ook andere gemeenten ontplooiden soortgelijke initiatieven.

Voorafgaand aan het voorstel tot de oprichting van EBR BV in de periode 1999-2005 is niet expliciet aandacht besteed aan de risico's die met EBR BV werden gelopen.

Op verschillende momenten is de raad wel gekend in besluitvorming en is documentatie beschikbaar gesteld. Het betreft hier onder andere de voorgenomen plannen met bijbehorende documentatie waarin de raad de beleidskaders ten aanzien van het Rundedal en EBR BV heeft bepaald, zoals de Planontwikkeling Rundedal, de besluitvorming over oprichten van het energiebedrijf, en de uitvoeringsnotitie Glastuinbouw (2005).

Voor de duiding van de reconstructie van de oprichting en aansturing van EBR BV zijn gezien het voorgaande geen specifiek voor het EBR geldende kaders door de raad vastgesteld. Wel golden uiteraard de algemene kaders die de raad ten aanzien van de ontwikkeling van het Rundedal had gesteld.

3.3 Blijf het college t.a.v. EBR BV binnen de algemeen geldende kaders?

Zoals uit de paragrafen 3.1 en 3.2 blijkt bestonden de kaders waarbinnen het college ten aanzien van EBR BV mocht opereren uit enerzijds de gemeentewet en anderzijds de globale kaders die de raad omtrent het Rundedal op verschillende momenten heeft vastgesteld.

Bij de oprichting van EBR BV is gehandeld in lijn met de eisen die vanuit de gemeentewet worden gesteld. Destijds hebben zowel de raad, als de provincie hierop getoetst en uitgevoerd en ingestemd met de voorstellen van het college. Ook de inrichting en het functioneren van EBR BV was conform de daaraan gestelde wettelijke eisen.

Ten tijde van het conflict tussen EBR BV en de tuinder heeft de verantwoordelijke wethouder de grenzen van zijn rol als vertegenwoordiger van de eigenaar/aandeelhouder van EBR BV opgezocht. De in deze periode nauwe operationele samenwerking van de voor het EBR verantwoordelijke wethouder met de RvC van EBR BV en de rechtstreekse contacten tussen de wethouder en de tuinder, brachten het risico op doorbraak van aansprakelijkheid met zich mee (zie bijlage 4 voor een nadere uitleg van dit begrip).

Van doorbraak van aansprakelijkheid kan sprake zijn als de gemeente als aandeelhouder van een BV zodanige invloed uitoefent op een BV dat in feite niet meer gesproken kan worden van het zelfstandig kunnen nemen van beslissingen door deze rechtspersoon zelf. In dat geval kan de gemeente rechtstreeks worden aangesproken op het naleven van de rechten en plichten van de zelfstandige rechtspersoon.

Gedurende de periode waarin er sprake was van een conflict tussen EBR BV en de tuinder is van dit risico sprake geweest. De voor het EBR verantwoordelijke wethouder was zich hiervan bewust. In de vergadering van de commissie Bestuur en Middelen van 6 december 2007 werd dit risico door de wethouder benoemd met de woorden: "De wethouder heeft hard gewerkt aan dit dossier met bergen mail en begaf zich op de grens van aandeelhouder en commissaris, maar altijd in overleg met de RvC die de onderhandelingen voerde".

3.4 Blijf het college binnen de door de raad gestelde kaders?

De raad heeft ten aanzien van EBR BV niet expliciet formele kaders gesteld. Het college kon dientengevolge dus eigenlijk geen kaders overschrijden maar impliciet bestaan er echter wel kaders. De raad mag verwachten dat indien er in de aandeelhoudersvergadering van een aan de gemeente Emmen gelieerde BV besluiten worden genomen die ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor de gemeente Emmen, deze besluiten en het standpunt van het college vooraf wordt voorgelegd aan de raad.

In het geval van het conflict tussen EBR BV en de tuinder speelde een dergelijke situatie. Hierover is de raad pas achteraf geïnformeerd. In de in 2008 vastgestelde nota Verbonden Partijen wordt deze in redelijkheid te verwachten werkwijze overigens formeel verplicht gesteld.

3.5 Waarborgen en aansturing t.a.v. doeltreffendheid en doelmatigheid

De oprichting van EBR BV had tot doel de tuinders op het Rundedal te voorzien van goedkope energie, warmte en CO₂. Door de gemeente Emmen zijn aan EBR BV geen expliciete eisen gesteld voor wat betreft te hanteren tarieven, de snelheid en mate waarin afnemende tuinders zouden moeten profiteren van de voordelen van EBR BV. De RvC van EBR BV was vrij in het vaststellen van een standpunt over de hoogte van de door de directie van EBR BV vastgesteld tarieven. De vanuit financieel perspectief begrijpelijke voorzichtige gedragslijn van de directeur van EBR BV was niet expliciet ingekaderd en kon dan ook in eerste instantie vanuit de gemeente niet worden bijgestuurd. Ook nadat de tuinder zich hierover had beklaagd bij de wethouder is door de wethouder vanuit zijn rol als vertegenwoordiger van de aandeelhouder van EBR BV bij de raad van commissarissen dit issue niet aan de orde gesteld.

De contractuele afspraken tussen EBR BV en de tuinder zijn niet eenduidig duidelijk over de tarieven die de tuinder in rekening gebracht zal krijgen. In de verslagen van de vergaderingen van de RvC van EBR BV is de wijze waarop en de mate waarin de tuinder al dan niet meedeelt in de financiële voordelen die EBR BV weet te realiseren, regelmatig onderwerp van gesprek.

Gesteld kan worden dat op het kernbelang - de prijsstelling van EBR BV - door de gemeente als aandeelhouder in onvoldoende mate waarborgen zijn getroffen en dat ook later in het proces op dit onderwerp niet expliciet is gestuurd.

3.6 Informatievoorziening aan de raad

De informatievoorziening over EBR BV van het college aan de raad is op hoofdlijnen toereikend geweest. Zie voor een gedetailleerd overzicht bijlage 3. Op enkele belangrijke momenten had de informatievoorziening echter wel uitgebreider en tijdiger gekund.

Bij de oprichting van EBR BV werd in de aan de raad ter beschikking gestelde documentatie nagenoeg geen aandacht besteed aan mogelijke risico's die werden gelopen. De raad vraagt hier in voorkomende gevallen (dit blijkt uit de verslagen van raads- en commissievergaderingen) wel naar maar heeft hierover zelf geen nadere schriftelijke informatie geëist.

Na de oprichting van EBR BV in 2005 verleende de gemeente in samenhang met de kredietfaciliteit van € 2,1 miljoen een borgstelling van € 1,0 miljoen aan EBR BV in verband met de aanleg van het benodigde leidingnet. Formeel had de raad hierover geïnformeerd moeten worden. Door miscommunicatie in het ambtelijke apparaat is dat niet gebeurd.

Het college heeft ten tijde van het conflict tussen EBR BV en de tuinder, de raad pas geïnformeerd nadat er een overeenkomst met de tuinder was gesloten. Hiermee werd de raad voor het voldongen feit gesteld dat EBR BV was ontdaan van haar bestaansrecht.

Hoofdstuk 4.

Conclusies en aanbevelingen

4.1 Inleiding

Met de voorliggende rapportage stelde de rekenkamercommissie zich ten doel:

- de raad inzicht te bieden in het verloop van de casus EBR BV en in de wijze waarop de gemeente bij oprichting en aansturing van deze deelneming waarborgen voor doeltreffendheid en doelmatigheid heeft gecreëerd;
- Op basis van het onderzoek naar deze casus aanbevelingen doen ten behoeve van de kade stellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij gemeentelijke deelnemingen.

Het verloop van de casus EBR BV is in hoofdstuk 2 gereconstrueerd en in hoofdstuk 3 geduid. Op basis van deze analyse worden in dit hoofdstuk conclusies getrokken.

4.2 Conclusies

Geldende kaders

De oprichting van EBR BV en de daarmee na te streven doelstellingen, te weten het realiseren van aanvullende vestigingsvoordelen voor tuinders in het bijzonder in de vorm van een lage energieprijs, pasten destijds in 2005 volledig binnen de geldende regelgeving.

Van specifiek door de raad vastgestelde kaders was in 2005 nog geen sprake. Met de door de raad in 2008 vastgestelde nota Verbonden Partijen is hieraan inmiddels echter goed invulling gegeven.

Waarborgen voor doeltreffendheid en doelmatigheid.

Bij de oprichting van EBR BV heeft de raad zich niet erg kritisch opgesteld. Zo zijn er door de raad geen aanvullende voorwaarden gesteld aan de oprichting van EBR BV en ook aan risico's die werden gelopen is weinig aandacht besteed.

De met de oprichting van EBR BV na te streven gemeentelijke beleidsdoelen zijn door het college onvoldoende geëxpliciteerd en vertaald naar de door EBR BV na te streven doelstellingen en kaders waarbinnen EBR BV moest opereren. In plaats van snel toe te werken naar een lage energieprijs voor tuinders lag beleidsmatig de nadruk bij EBR BV op het bewaken van de financiële positie van EBR BV. De doelstellingen die in eerste instantie de aanleiding vormden voor de oprichting van EBR BV werden daardoor in mindere mate nagestreefd dan was gesuggereerd aan de raad. Achteraf gezien was het raadsbesluit over de oprichting van EBR BV voor wat betreft de na te streven doelstellingen niet expliciet genoeg. De RKE vraagt zich af of de raad niet waakzamer had moeten zijn.

Aansturing EBR BV

Het college heeft bij de aansturing van EBR binnen de geldende kaders gehandeld. Nadat over de prijsstelling van geleverde energie een conflict met de tuinder was ontstaan is echter vanuit de gemeente door de wethouder de grens van zijn rol als vertegenwoordiger van de aandeelhouder opgezocht waardoor het risico van doorbraak van aansprakelijkheid ontstond.

Informatievoorziening aan de raad

De informatievoorziening van het college aan de raad over EBR BV was op hoofdlijnen toereikend maar had op enkele momenten wel wat uitgebreider en tijdiger gekund:

- er is onvoldoende aandacht besteed aan risico's bij de oprichting van EBR BV;
- de raad is te laat geïnformeerd over de afgegeven borgstelling van € 1,0 miljoen;
- de raad is ten tijde van het conflict met de tuinders over de gesloten overeenkomst met de tuinder pas geïnformeerd nadat deze overeenkomst was gesloten.

De in 2008 door de raad vastgestelde Nota Verbonden Partijen gold ten tijde van de oprichting van EBR BV in 2005 nog niet. Deze nota vormt een goed kader voor de beheersing van het aangaan en aansturen van gemeentelijke deelnemingen en de informatievoorziening daarover aan de raad. Nauwgezette toepassing van de richtlijnen uit deze nota zal te late informatievoorziening aan de raad over zaken aangaande verbonden partijen helpen voorkomen.

4.3 Aanbevelingen

Uitgaande van de in het voorgaande getrokken conclusies komt de rekenkamercommissie tot de volgende aanbevelingen voor de raad:

1. bewaak de nauwgezette toepassing van de richtlijnen uit de nota verbonden partijen;
2. wees kritisch bij het beoordelen van voorstellen van het college tot het aangaan van gemeentelijke deelnemingen;
3. houd oog voor de grote lijn, verlang voortdurend duidelijkheid over na te streven doelstellingen en de wijze waarop deze worden nagestreefd via deelnemingen.

Kritische opstelling van de raad

Vragen die naar de mening van de rekenkamercommissie bij voorstellen tot het aangaan van gemeentelijke deelnemingen gesteld én expliciet schriftelijk beantwoord zouden moeten worden, zijn:

- kan het niet anders, zijn er geen andere manieren om de doelstellingen te realiseren?
- welke risico's worden gelopen, zijn deze volledig in beeld?

Wij adviseren vooral oog te hebben voor de juridische grenzen waarbinnen de aandeelhouder moet opereren, er is immers sprake van "zeggenschap op afstand". Betrek eventueel bij de beoordeling van voorstellen een op het gebied van rechtspersonen gespecialiseerde jurist.

Focus op doelstellingen

Het aangaan van gemeentelijke deelnemingen is altijd gericht op het nastreven van beleidsdoelstellingen die de gemeente zelf niet goed kan realiseren. Het onderbrengen van hiermee samenhangende activiteiten in een zelfstandige rechtspersoon maakt de operationele aansturing van deze activiteiten in feite onmogelijk. Wij adviseren de raad daarom om in voorkomende gevallen zeer kritisch te zijn op de samenhang tussen de door de gemeente na te streven beleidsdoelstellingen en de vertaling daarvan naar door de op te richten rechtspersoon na te streven doelstellingen en op te leveren resultaten.

Hoofdstuk 5.

Hoor en Wederhoor

5.1 Ambtelijke reactie op het concept-rapport

Bij het schrijven d.d. 5 maart 2012 heeft u ons het door de Rekenkamercommissie Emmen opgesteld conceptonderzoeksrapport Rundedal beschikbaar gesteld. U heeft ons daarbij verzocht om in het kader van hoor- en wederhoor te reageren op feitelijke onjuistheden.

Naar aanleiding van uw verzoek plaatsen wij de volgende kanttekeningen bij het rapport.

Hoofdstuk 2.6

In hoofdstuk 2.6 "2007 Financiële problemen EBR BV" vraagt uw commissie op bladzijde 16 zich af waarom de borgstelling niet meteen na realisatie en betaling van het leidingnet is ingetrokken. Voor het antwoord op deze vraag verwijzen wij naar de uitgebreide beantwoording van de gestelde vragen op grond van artikel 38 RvO d.d. 22 november 2007, alsmede het memorandum van de concerncontroller d.d. 17 december 2007. Wij gaan er van uit dat u beschikt over de beantwoording van deze vragen. De afwikkeling van de borgstelling kon namelijk pas worden betrokken bij de totale afhechting.

Hoofdstuk 3.2

Op bladzijde 19 wordt vermeld dat in de periode 1999-2005 een expliciete afweging ten aanzien van de keuze voor het al dan niet aan marktpartijen overlaten van activiteiten en/of het al dan niet oprichten van een rechtspersoon en de daarmee verband houdende risico's niet is gemaakt. In dit verband wordt opgemerkt dat met de wijze waarop invulling is gegeven aan de in te richten organisatie is gehandeld conform de adviezen die aan de gemeente Emmen zijn verstrekt. Verwezen wordt naar het op bladzijde 10 van uw onderzoeksrapport vermelde onderzoeksbureau Intellegey. Dit bureau heeft een haalbaarheidsstudie uitgevoerd en uit deze studie kwam naar voren dat oprichting van een geprivatiseerd energiebedrijf in de vorm van een besloten vennootschap het meest voor de hand lag. Er heeft derhalve ene afweging van keuzes plaatsgevonden.

Hoofdstuk 3.4

Vermeld wordt op bladzijde 21 dat er niet expliciet formele kaders waren gesteld ten aanzien van EBR BV, maar dat er impliciet wel kaders bestaan. Wij merken hierover op dat ten tijde van EBR BV geen kaders waren gesteld en dat derhalve is gehandeld op grond van de bevoegdheden die op grond van wet en regelgeving aan ons college zijn toegekend.

Hoofdstuk 3.5

Op bladzijde 21 wordt aangegeven dat de gemeente als aandeelhouder in onvoldoende mate waarborgen heeft aangetroffen ten aanzien van de prijsstelling EBR BV en dat ook later in het proces niet expliciet op dit onderwerp is gestuurd. Wij merken op dat het stellen van prijzen een bedrijfseconomische aangelegenheid is van EBR als eigen zelfstandig rechtspersoon. Een dergelijke aangelegenheid is voorbehouden aan de bedrijfsvoering van deze rechtspersoon.

5.2 Antwoord van de RKE op de ambtelijke reactie

Op 7 mei 2012 ontvingen wij uw reactie (gedateerd 1 mei 2012) op ons verzoek om in het kader van hoor- en wederhoor te reageren op feitelijke onjuistheden in het door ons opgestelde conceptrapport Energiebedrijf Rundedal. Wij danken u voor uw inspanningen en gaan in het onderstaande kort in op de vier kanttekeningen die u hebt geplaatst bij ons conceptrapport:

1. Afwikkeling borgstelling, paragraaf 2.6
2. Expliciete afweging t.a.v. de keuze tot oprichting van EBR BV, paragraaf 3.2
3. Expliciete en impliciete kaders, paragraaf 3.4
4. Waarborgen t.a.v. de prijsstelling door EBR BV, paragraaf 3.5

Ad 1. Afwikkeling borgstelling, paragraaf 2.6

De afhechting van de borgstelling en de daarbij gevolgde procedure roepen bij ons vragen op. Wat ons betreft hebben deze vragen vooral betrekking op de informatievoorziening hierover aan de raad. De door u aangehaalde zinsnede zullen wij daarom verwijderen uit onze rapportage.

Ad 2. Expliciete afweging t.a.v. de keuze tot oprichting van EBR BV, paragraaf 3.2

U geeft aan dat met het door het bureau Intellegy verrichte onderzoek invulling is gegeven aan de afweging t.a.v. de keuze tot het al dan niet aan marktpartijen overlaten van het opwekken en verkopen van energie, warmte en CO₂. Wij volgen uw redenering dat de gemeente Emmen op basis van de uitkomsten van dit onderzoek heeft gehandeld en zullen onze rapportage op dit punt aanpassen.

Ad 3. Expliciete en impliciete kaders, paragraaf 3.4

Net als u constateren wij dat er ten tijde van EBR BV geen formele kaders waren gesteld. Tegelijkertijd zijn wij van mening dat de informatievoorziening van het college aan de raad over EBR BV op enkele momenten uitgebreider en tijdiger had gekund. Wij zien dan ook geen aanleiding tot aanpassing van onze rapportage.

Ad 4. Waarborgen t.a.v. de prijsstelling door EBR BV, paragraaf 3.5

Uw standpunt dat het stellen van prijzen een bedrijfseconomische aangelegenheid was van EBR BV als eigen zelfstandige rechtspersoon, delen wij. Tevens zijn wij van mening dat de gemeente Emmen bij de oprichting als enige aandeelhouder van EBR BV, eisen had kunnen stellen aan de na te streven doelstellingen betreffende het stellen van verkoopprijzen. Wij zien dan ook geen aanleiding tot aanpassing van onze rapportage.

5.3 Reactie van het college op het definitieve rapport

In de vergadering van 17 juli 2012 van ons college hebben wij het onderzoeksrapport Energiebedrijf Rundedal 'een gemeentelijke deelneming' behandeld.

U heeft ons middels uw brief van 28 juni 2012 overeenkomstig artikel 3.4 lid 6 van de verordening "Rekenkamercommissie gemeente Emmen 2004" in de gelegenheid gesteld om onze zienswijze op het onderzoek en het onderzoeksrapport met de daarin opgenomen conclusies en aanbevelingen kenbaar te maken.

Er is door de ambtelijke organisatie een 2-tal kanttekeningen geplaatst bij het onderzoeksrapport welke niet is overgenomen door de Rekenkamercommissie Emmen. Het gaat hierbij om de volgende punten:

1. Expliciete en impliciete kaders (paragraaf 3.4 van het onderzoeksrapport).
2. Waarborgen t.a.v. de prijsstelling door EBR BV (paragraaf 3.5 van het onderzoeksrapport).

In het eerste geval wordt door de Rekenkamercommissie Emmen gesteld dat het college in haar informatievoorziening richting de raad uitgebreider en tijdiger had kunnen zijn; het gaat hierbij om de impliciete kaders waaraan het college zich in de ogen van de Rekenkamercommissie Emmen had moeten houden. De onderzoeksvraag luidde echter of het college binnen de door de raad gestelde kaders bleef. Er waren geen kaders gesteld ten tijde van EBR BV en het college heeft derhalve op grond van de bevoegdheden die op grond van de wet en regelgeving aan het college zijn toegekend zijn gehandeld.

In het tweede geval wordt aangegeven dat de gemeente als aandeelhouder in onvoldoende mate waarborgen heeft getroffen ten aanzien van de prijsstelling van EBR BV en dat ook later in het proces niet expliciet op dit onderwerp is gestuurd. De ambtelijke organisatie heeft opgemerkt dat het stellen van prijzen een bedrijfseconomische aangelegenheid is van EBR BV als eigen zelfstandig rechtspersoon. Een dergelijke aangelegenheid is voorbehouden aan de bedrijfsvoering van deze rechtspersoon.

Wij onderschrijven de conclusie zoals verwoord in het onderzoeksrapport, dat de gemeente als aandeelhouder in onvoldoende mate waarborgen heeft getroffen ten aanzien van de prijsstelling van EBR BV en dat ook later in het proces niet expliciet op dit onderwerp is gestuurd, dan ook niet.

Met uitzondering van bovengenoemde punten onderschrijven wij de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamercommissie Emmen, zoals verwoord in het onderzoeksrapport Energiebedrijf Rundedal 'een gemeentelijke deelneming', op basis van het uitgevoerde onderzoek door de Rekenkamercommissie Emmen.

5.4 Nawoord van de RKE

De brief van het college van b&w van 12 juli 2012 betreffende ons onderzoeksrapport "Energiebedrijf Rundedal" geeft ons nog aanleiding tot de volgende reactie:

1. Wij blijven erbij dat de informatievoorziening van het College aan de raad over EBR BV op enkele momenten uitgebreider en tijdiger had gekund.
2. Wij delen de opvatting van het college dat het stellen van prijzen een bedrijfseconomische aangelegenheid was van EBR BV als zelfstandig rechtspersoon. Wij blijven evenwel van mening dat de gemeente Emmen, als enig aandeelhouder, bij de oprichting van EBR BV voorwaarden had kunnen stellen aan de na te streven doelstellingen betreffende het stellen van verkoopprijzen.

Bijlage 1.

In het kader van het onderzoek onderzochte documenten

1. 8 maart 2004 Onderzoek realisatiemogelijkheden energie-infrastructuur Rundedal (in opdracht van de Dienst Stadsontwikkeling, uitgevoerd door ir. P.J.H. van Zantvoort en ing. W. Bijlsma)
2. 10 maart 2004 Voorgenomen besluit tot oprichting eigen energiebedrijf (besluitformulier)
3. 18 maart 2004 Notitie gericht aan de raad met aanvullende informatie inzake het voorgenomen besluit tot oprichting van een eigen besloten vennootschap Energiebedrijf "Het Rundedal behandeld door P.G. Koerhuis)
4. 8 april 2004 Korte uitwerking onderwerp 'Ontwikkeling energie-infrastructuurtuincentrum Het Rundedal door middel van oprichting eigen energiebedrijf' ten behoeve van de bespreking in de Cie BME (op verzoek van het college)
5. 17 augustus 2004 Besluit tot oprichting EBR BV (besluitformulier) 30 september 2004 Voortgangsrapportage TBC Het Rundedal (door ir. P.J.H. van Zantvoort)
6. 30 september 2004 Voortgangsrapportage Tuinbouwcentrum, Het Rundedal Klazienaveen
7. 6 oktober 2004 Goedkeuring van de provincie Drenthe van het besluit van de raad van de gemeente Emmen op 17 augustus 2004 tot oprichting van het energiebedrijf Rundedal BV.
8. 18 januari 2005 Notitie inzake het voorstel tot oprichting van het Energiebedrijf Rundedal B.V. (opsteller P.J.H. van Zantvoort)
9. 26 mei 2005 Notariële acte betreffende de oprichting van EBR BV.
10. 15 juni 2005 Advies van de OR van de gemeente Emmen inzake de Oprichting van het energiebedrijf Rundedal
11. 16 juni 2005 Benoeming leden RvC en managementovereenkomst EBR BV (besluitformulier)
12. 22 maart 2006 Notitie geldleningsovereenkomst EBR BV (gericht aan het college, opsteller Oosterhof)
13. 4 april 2006 Non dividendverklaring EBR BV, gevraagd door de Lage Landen Lease als voorwaarde voor het aangaan van de gevraagde financiële constructie (besluitformulier)
14. 11 april 2006 Verklaring achterstelling vordering EBR BV (besluitformulier)
15. 28 augustus 2007 Informatievoorziening met betrekking tot EBR BV (betalingsachterstand de Trompet)

16.	28 augustus 2008	Beantwoording schriftelijke vragen van de VVD fractie (raadslid mevrouw N. Houwing-Haisma)
17.	25 oktober 2007	Verslag interpellatie van de VVD fractie in de raad betreffende EBR BV
18.	22 november 2007	Beantwoording aanvullende vragen van de VVD fractie naar aanleiding van de beantwoording van de vragen van 28 augustus 2007
19.	3 december 2007	Informatievoorziening aan de raad inzake de splitsing van het sale and leaseback contract met DLL (behandeld door de heer D. van Alebeek)
20.	6 december 2007	Verslag interpellatie van de VVD fractie in de commissie Bestuur en Middelen betreffende EBR BV
21.	6 december 2007	Verzoek aan de raad om EBR BV nog tijdelijk in stand te houden en gedurende deze periode onderzoek te verrichten naar de verkoop van het gasontvangststation (geheim raadsvoorstel)
22.	6 december 2007	Jaarrekening EBR BV 2006
23.	20 december 2007	Verslag van de behandeling in de raad van het voorstel van het college om een voorziening te treffen voor de mogelijke oninbaarheid van de lening van € 2,1 miljoen aan EBR BV
24.	1 april 2008	Informatievoorziening aan de raad inzake onder andere de oplevering van de jaarrekeningen 2006 en 2007, het verschaffen van decharge aan de RvC en opheffing EBR BV
25.	26 juni 2008	Informatievoorziening aan de raad inzake de wijziging van de statuten van EBR BV per 19 augustus 2008

Verslagen van besprekingen van de RvC van EBR BV op de volgende data:

- 13 juni 2005
- 25 juli 2005
- 22 augustus 2005
- 30 november 2005
- 1 februari 2006
- 3 april 2006
- 29 mei 2006
- 20 september 2006
- 30 november 2006
- 1 februari 2007
- 25 juni 2007
- 14 september 2007
- 14 november 2007

Verslagen van de algemene vergadering van aandeelhouders van EBR BV (AvA)
op de volgende data:

- 29 mei 2006
- 25 juni 2007
- 1 april 2008
- 16 maart 2009

Jaarrekeningen van EBR BV over de jaren 2006 tot en met 2009.

Jaarrekeningen van de gemeente Emmen over de jaren 2006 tot en met 2009.

Bijlage 2. In het kader van het onderzoek gehouden interviews

1. 24 maart 2010 De heren D. van Alebeek (voormalig ad interim adviseur deelnemingen gemeente Emmen), J.T. Oosterhoff (juridisch beleidsadviseur Concernstaf gemeente Emmen), S. Veenstra (beleidsadviseur deelnemingen Concernstaf gemeente Emmen)
2. 17 juni 2010 De heer W. Bijlsma, (directeur Tenergy Consultancy) destijds ingehuurd als directeur EBR BV
3. 2 september 2010 De heer P. van Zantvoort, voormalig extern projectmanager ontwikkeling Rundedal
4. 15 december 2010 De heer J.C. Volkers, voormalig voorzitter Raad van Commissarissen EBR BV
5. 9 november 2011 De heer J. Kuper en mevrouw T. Houwing, voormalig respectievelijk huidig portefeuillehouder EBR BV
6. 2 december 2011 De heer P. Rienks, extern accountant van de gemeente Emmen

Bijlage 3. Overzicht informatievoorziening aan de raad inzake het EBR

Betrokkenheid raad bij de oprichting van en de verdere ontwikkelingen van het Energiebedrijf Rundedal BV (bron: raadsvoorstel RA07.0150)

Bij besluit van 19 februari 1999 heeft de raad besloten tot de projectmatige ontwikkeling van de glastuinbouwlocatie "Klazienaveen, Rundedal". Aangezien tuinders zich niet in groten getale spontaan melden voor vestiging in de gemeente Emmen, zijn er maatregelen genomen om een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren. Eén van de belangrijkste criteria voor tuinders om zich in een gebied te vestigen is de beschikbare energievoorziening. Om aan dit vereiste tegemoet te komen is in 2002 voor de energievoorziening in het Rundedal een specifiek onderzoek verricht en is een zogeheten Energievisie opgesteld. Als vertrekpunt voor de energievoorziening is een collectief systeem voor en door tuinders gehanteerd. Door het collectieve systeem kan energie worden doorgeleverd zonder de hoge algemene nettarieven van het openbare net. Uit het onderzoek is gebleken dat de meest gereede mogelijkheid om te komen tot de benodigde infrastructuur is om dit via zelfstandige ontwikkeling te realiseren.

De zelfstandige ontwikkeling heeft plaatsgevonden door het oprichten van een eigen Energiebedrijf Rundedal (EBR). Dit is juridisch vorm gegeven door middel van een besloten vennootschap. In maart 2004 heeft het college in principe ingestemd met de oprichting van het energiebedrijf Rundedal (EBR). Het energiebedrijf heeft als doel het exploiteren van een energiebedrijf door en voor tuinders, waaronder begrepen het aanleggen van de energievoorzieningen door middel van een eigen netwerk. EBR BV heeft ten behoeve van het tuinbouwcentrum een eigen energienetwerk voor gas, elektriciteit, warmte en CO₂ aangelegd en levert door middel van dit netwerk energie aan aangesloten tuinders (bron: raadsvoorstel RA07.0150)

EBR BV:

1. B&W besluit van 16 maart 2004: principebesluit tot oprichting energiebedrijf
Bij brief van 18 maart 2004 is dit voornemen met bijlagen (w.o. PvE) aan de raad voorgelegd.

Dit besluit is genomen op basis van het uitgevoerd onderzoek naar de realisatiemogelijkheden energie infrastructuur Rundedal en de daarin verwoorde conclusies.

In het onderliggend ambtelijk advies staat het volgende:

“ In vervolg op het in november 2002 door de raad genomen ontwikkelingsbesluit met bijbehorende grondexploitatie voor het nieuwe tuinbouwcentrum Het Rundedal, heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de mogelijkheden om de benodigde energie infrastructuur te ontwikkelen. Dit onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van een opdracht hiertoe van het college omstreeks december 2003 aan de directeur van de dienst stadsontwikkeling.

De resultaten van dit onderzoek zijn neergelegd in de als bijlage opgenomen rapportage. Argumentatie/beoogd effect:

De meest gereede mogelijkheid om te komen tot de benodigde energie infrastructuur is via een zelfstandige ontwikkeling. De pluspunten zijn daarbij gelegen in bedrijfseconomische voordelen voor de tuinbouwondernemingen en de mogelijkheid voor de gemeente om invloed op duurzaamheidsaspecten van de energievoorziening uit te oefenen. Met name de bedrijfseconomische voordelen creëren een zodanige positieve vestigingsvoorwaarde dat de acquisitie van het tuinbouwcentrum daarvan een zeer sterke impuls zal ondervinden”.

2. Raadscommissie BME van 8 april 2004 (wensen en bedenkingen)

Het principe besluit met bijbehorende argumentatie is op 18 maart 2004 aan de gemeenteraad overeenkomstig de artikelen 160 lid 2 en 169 lid 4 Gemeentewet voorgelegd met het verzoek wensen en bedenkingen aan ons college ter kennis te brengen. Eveneens is verzocht om wensen en bedenkingen ter kennis te brengen over het voornemen om een lening van € 2,1 mln. aan het op te richten energiebedrijf te verstrekken. De raadscommissie BME heeft op 8 april 2004 ingestemd met het verzoek. Er zijn door de raad geen wensen en bedenkingen t.a.v. het voorgenomen besluit tot oprichting aan het college kenbaar gemaakt.

In de samenvatting van het verzoek staat:

“ In vervolg op het in november 2002 door de raad genomen ontwikkelingsbesluit met bijbehorende grondexploitatie voor het nieuwe tuinbouwcentrum Het Rundedal, heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de mogelijkheden om de benodigde energie-infrastructuur te ontwikkelen. De meest gereede mogelijkheid om te komen tot de benodigde energie infrastructuur is middels het oprichten van een eigen energiebedrijf: de besloten vennootschap Energiebedrijf Rundedal (EBR BV). Dit creëert een zodanige positieve vestigingsvoorwaarde dat de acquisitie van het tuinbouwcentrum daarvan een zeer sterke impuls zal ondervinden.

De gemeente zal bij de start van het EBR 100% aandeelhouder zijn en aan het EBR een lening ter beschikking stellen ten behoeve van de aanleg van het eerste gedeelte van de energie infrastructuur. Het exploitatieresultaat van het eerste cluster is toereikend voor het aflossen van de lening. Bij vestiging van tuinbouwondernemingen in het gebied verkoopt de gemeente successievelijk haar aandeel”.

Uit voortgangsrapportage van 30 september 2004 (steller Peter van Zantvoort) en de daarbij gevoegde rapportage Energie:

a. Algemeen

In 2002 is door het bureau Ecofys een energievisie opgesteld. In hun rapport is aangegeven dat er goede mogelijkheden bestaan voor de toepassing van duurzame energiebronnen en voor een substantiële reductie van de uitstoot van CO₂ (resp. 5-10 en 24%). Hiervoor is het noodzakelijk dat er een collectieve energie-infrastructuur wordt ontwikkeld.....etc.

b. Energiebedrijf Rundedal

Op basis van een separaat haalbaarheidsonderzoek is door het college (31-8-2004) besloten om over te gaan tot de oprichting van een besloten vennootschap (Energiebedrijf Rundedal B.V.) voor het in eigen beheer ontwikkelen en exploiteren van de energievoorziening voor het tuinbouwcentrum. Dit besluit is voorgelegd aan de gemeenteraad die erop geen bedenkingen heeft geuit.... ....etc.

Noot: Het college heeft 18 april 2006 besloten om hier een achtergestelde geldleningsovereenkomst van te maken (zie punt 6 en 8)

3. B&W besluit: 31 augustus 2004

Vervolgens heeft het college op 31 augustus 2004 definitief ingestemd met de oprichting en is aan de provincie om goedkeuring gevraagd. Na ontvangen goedkeuring van de provincie op 8 oktober 2004 is de feitelijke uitvoering ter hand genomen.

4. B&W besluit: 5 april 2005

Op 5 april 2005 heeft het college de statuten en het bedrijfsplan vastgesteld en de bestuurder van EBR BV benoemd.

Noot: bij brief van 15 juni 2005 geeft de OR haar advies over de oprichting EBR BV af.

5. Notariële acte mr S. Swart: 12 mei 2005.

Op 12 mei 2005 is EBR BV formeel door middel van een notariële akte opgericht. " Vervolgens wordt de raad van commissarissen ingevuld en zijn de managementovereenkomsten vastgesteld (besluit d.d. 28-06-2005). Met de invulling van de personele setting van de besloten vennootschap is de rol van het voorbereiden vervuld en is voor ons een verdere rol weggelegd als aandeelhouder in een zelfstandige onderneming met een eigen directie als bestuur en raad van commissarissen als toezichthoudend orgaan.

De rol van aandeelhouder houdt in dat ingrijpende beslissingen ter goedkeuring aan het college als aandeelhouder worden voorgelegd en dat formeel verantwoording wordt afgelegd door EBR BV aan het college als aandeelhouder. De feitelijke en zelfstandige bedrijfsvoering ligt bij EBR BV. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de statuten van EBR BV”.

6. Brief college aan de raad van 22 maart 2006 over (achterstelling ?) geldlening € 2,1 miljoen.

Op 30 november 2005 wordt grond aan EBR BV verkocht voor bouw energiecentrale. “Het energiebedrijf heeft de verdere bedrijfsvoering ter hand genomen en de nodige handelingen verricht. Op 30 november 2005 wordt grond aan EBR BV verkocht voor de bouw van de energiecentrale. Tegelijkertijd vinden de nodige betalingen plaats door middel van bevoorschotting, vooruitlopend op de nog op te stellen geldleningovereenkomst.”

In verband met de uitbetaalde voorschotten, openstaande verplichtingen en ingebruikneming van de energiecentrale heeft het college, met inachtneming van het besluit van de raadscommissie BME (namens de raad) d.d. 8 april 2004, de geldleningovereenkomst op 21 maart 2006 opgesteld.

Bij schrijven d.d. 22 maart 2006 heeft het college de raad over de uitvoering van de geld- lening overeenkomst geïnformeerd, waarbij gewag is gemaakt van het achterstellen van de geldlening.

De bedrijfsmiddelen van de EBR BV zijn grotendeels gefinancierd door middel van een Sale- en leasebackconstructie met de Lage Landen Financial Services BV te Eindhoven. In het kader van deze Sale- en leasebackconstructie is de geldlening van de gemeente achtergesteld.

De brief van het college is behandeld in de commissie BME d.d. 13 april 2006.

In de brief aan de raad is verder nog aangegeven dat de nakoming van de financiële verplichtingen op dat moment en voor langere termijn nog niet is gegarandeerd. Het college heeft vervolgens op 18 april 2006 het besluit genomen om aan de directie/bestuur EBR BV te verklaren bereid te zijn tot het achterstellen van de vordering.

7. Besluit B&W van 11 april 2006 om t.b.v. aangegane externe de financiering EBR BV te verklaren dat geen onttrekking beneden een bepaald eigen vermogen zal plaatsvinden (non dividend verklaring)

8. Besluit B&W tot achterstelling geldlening d.d. 18-4-2006.

9. Besluit B&W 28 juni 2005: instemmen met managementovereenkomst EBR BV voor benoeming leden RvC / machtiging dir. bijz. projecten deze overeenkomst te tekenen

April 2006 Vestiging eerste tuinbouwbedrijf (De Trompet) in het Rundedal
In april 2006 vestigt zich de eerste tuinder definitief in de persoon van J. Bazuin met zijn tuinbouwbedrijf De Trompet in het tuinbouwgebied Het Rundedal. De Trompet is, tot op heden, enig afnemer van het EBR.

Eind 2006: bekend worden van betalingsproblemen

“Eind 2006 wordt het college duidelijk dat er betalingsproblemen zijn met betrekking tot de betaling van de energienota's aan de EBR BV. De Trompet geeft aan dat er te veel voor de energie moet worden betaald en betwist de vorderingen. De raad van commissarissen en directie treden (volgens het college) adequaat op. Er worden diverse gesprekken gevoerd. Doel van het voeren van deze gesprekken is om het geschil met betrekking tot de prijs en de achterstand in betaling definitief op te lossen”.

Eind 2006/ begin 2007: Eerste signaal overname WKK door De Trompet

“Tijdens één van deze gesprekken geeft De Trompet aan belangstelling te hebben voor overname van de WKK-installatie. Voor zover er sprake is van verkoop of overdracht van de installaties of een deel daarvan, zoals door De Trompet wordt gevraagd, komt ingevolge de statuten de rol als aandeelhouder in beeld. In de loop van het voorjaar 2007 vinden intensieve onderhandelingen en overleggen plaats”.

B&W is op 5 juli 2007 geïnformeerd over stand van zaken EBR BV

“Op 5 juli 2007 heeft het college door middel van een rapportage kennis genomen van de stand van zaken rondom het Energiebedrijf Rundedal. Uit deze stand van zaken is gebleken dat in geval van het uitblijven van betalingen er een reële mogelijkheid van een faillissement van EBR bestond”.

Publicatie in DvhN over problemen tussen EBR BV en tuinbouwbedrijf De Trompet leidt tot vragen vanuit de VVD fractie (Houwing)

Art.38 RvO vragen VVD fractie (Houwing) over EBR BV bij brief van B&W van 10-7-2007 aan de raad gemeld en als ingekomen stuk geagendeerd voor raadscommissie BME van 13 september 2007

10. Brief B&W aan raad van 28 augustus 2007: Informatievoorziening raad m.b.t. EBR BV (w.o. melding borgstelling t.z.v. GTS ad € 977.500,-)+ Brief van 28 aug.2007 ter beantwoording art. 38 vragen VVD fractie in afschrift naar raad

Brief B&W aan raad d.d. 28 augustus 2007 n.a.v. (beantwoording van) vragen van de VVD fractie over situatie bij EBR BV: In de brief wordt gemeld hoe groot het financieel risico voor de gemeente is: € 2,1 mlj. achtergestelde lening + borgstelling van € 977.500,- tzv aangegane verplichtingen GTS + € 18000,- op volgestorte aandelen.

Raad 27 september 2007: Interpellatiedebat, aangevraagd door de VVD fractie inzake EBR BV:

11. a. Brief B&W van 9-10-2007 aan raad over art.38 RvO vragen raadslid Houwing met vervolgens bij
- b. Brief B&W van 22-11-2007 aan raad: beantwoording art. 38 RvO vragen raadslid Houwing

Raadsie BME van 11 oktober 2007: ingekomen brieven : a) beantwoording van de vragen gesteld door raadslid Houwing door B&W bij brief van 28-8-2007 b) informatie brief B&W aan raad van 28-8-2007.

11A: Raadsvoorstel 07.0153: raad 29 nov.2007: bekrachtiging geheimhouding van bijlagen behorend bij notariële akte van Adema Gast Wierda Notarissen. Deze stukken liggen bij de griffier ter inzage (waaronder de overeenkomst met de Trompet)

12. Brief B&W van 3-12-2007 aan raad : informatie over sale and leaseback overeenkomst

Raadscommissie BME 6 december 2007: Op verzoek van de VVD fractie worden in deze commissie de beide brieven van 28-8-2007 en het verslag van het interpellatiedebat van 27 sept. 2007 besproken (agendapunt: onderwerp ter bespreking). Zie RIS. 2908

13. Raad 20 december 2007 : Raadsvoorstel RA07.0150 resulterend in motie van wantrouwen VVD fractie tegen weth. Kuper.

14. Bij B&W brief van 1 april 2008 wordt de raad geïnformeerd over een aantal zaken de EBR BV betreffende:

- Vervallen borgstelling gem. Emmen aan GTS
- Jaarrekening 2006 en 2007
- Financiële situatie EBR BV
- Opheffen en decharge Raad van Commissarissen (RvC) EBR BV
- Directievoering EBR BV
- Administratie en accountantscontrole EBR BV

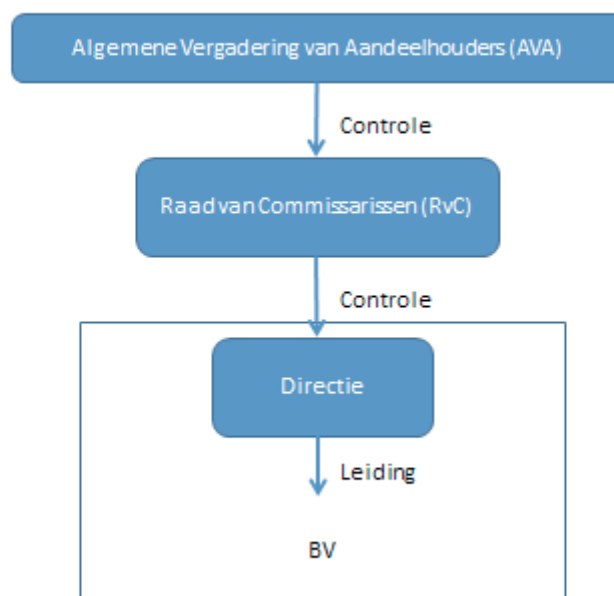
Brief is 1 april 2008 ter informatie aan de raad aangeboden en als ingekomen stuk geagendeerd voor de raadscommissie BME van 15 mei 2008 : v.k.a.

15. Korte notitie met bijlagen van het college ter informatie naar raadscommissie BME van 11 september 2008: statutenwijziging EBR BV: in commissie v.k.a. (RIS.3178) Cfm besluit B&W van 24-6-2008 zie RIS.3232
16. Besluit B&W van 24-2-2009 om dir. EBR BV opdracht te geven om verkenningen uit te voeren naar mogelijke toekomstperspectieven van het energiebedrijf en hierover te rapporteren en de uitkomsten in een afzonderlijke rapportage voor te leggen.
17. Jaarverslag 2008 EBR BV ter informatie naar raad t.b.v. raadscommissie BME van 2 juni 2009: v.k.a. (RIS.3680, 3681)
18. Jaarverslag 2009 EBR BV ter informatie naar raad t.b.v. raadscommissie BME van 16 sept. 2010 v.k.a. (RIS.4424)
19. Brief B&W aan raad van 14 september 2010: beantwoording van vragen van Wakker Emmen over (faillissementsaanvraag) EBR BV. V.k.a. in raadsie. BME van 7 oktober 2010

Bijlage 4.

Overzicht gebruikte afkortingen en begrippen

Achtergestelde lening	Een achtergestelde lening is een krediet waarbij de schuldeiser in het geval van faillissement van de schuldenaar wordt achtergesteld: de achtergestelde schuldeiser komt in een faillissement in de volgorde van schuldeisers achter de gewone schuldeisers, en heeft slechts voorrang ten opzichte van de aandeelhouders, vennoten of inbrengers. Achterstelling kan men bereiken door dit contractueel met elkaar af te spreken. Door deze voorwaarden loopt de schuldeiser een hoger risico dat hij een deel van zijn verstrekte krediet niet terugbetaald krijgt.
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders van een rechtspersoon.
BV	Besloten Vennootschap. Een BV is een rechtspersoon. Dit betekent dat niet de eigenaar of directeur maar de BV in de meeste gevallen aansprakelijk is voor eventuele schulden. De directeur is in dienst van de BV en handelt uit naam van de BV. Het kapitaal van een bv is verdeeld in aandelen, die in bezit zijn van de aandeelhouder(s). De hoogste macht ligt bij de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA). Een BV kan ook een Raad van Commissarissen (RvC) hebben, die toezicht houdt op het bestuur.

Doorbraak aansprakelijkheid

Een rechtspersoon is in beginsel uitsluitend zelf aansprakelijk voor haar eigen schulden. In uitzonderingsgevallen kan een derde aansprakelijk zijn, zoals bijvoorbeeld de moeder (in het geval van EBR BV was dat de gemeente Emmen) van de vennootschap. Het wekken van een onjuiste schijn van kredietwaardigheid door te rooskleurige mededelingen van de moeder of door (jarenlange verlies-)financiering, geldt als een dergelijke mogelijke omstandigheid, en kan in combinatie met andere omstandigheden onrechtmatig handelen opleveren. Het enkel feit dat een moeder zich intensief bemoeit met het beleid van de dochtervennootschap is op zichzelf onvoldoende voor aansprakelijkheid. Maar als een moeder onder die omstandigheid kennis verkrijgt of behoort te verkrijgen dat de dochter haar schuldeisers niet zal kunnen voldoen en er sprake is van een uitzichtloze situatie, mag zij niet passief blijven. De moeder dient dan in te grijpen en maatregelen te nemen. Schuldeisers moeten onder dergelijke omstandigheden bewust worden gemaakt van de

inherente risico's die zij lopen door de opgezette structuur. In de leiding van de vennootschap moet onder omstandigheden worden ingegrepen. In bepaalde situaties zal de moeder zelfs moeten instaan voor betaling, of haar eigen vordering op de dochter vrijwillig moeten achterstellen op andere schuldeisers.

RvC	Raad van Commissarissen
Sale-and-lease-back	Een variant van leasing. Daarbij verkoopt de (krediet behoevende) eigenaar van bedrijfsmiddelen of gebouwen deze aan een investeerder/belegger en sluit daarmee onmiddellijk een leasecontract af. De investeerder wordt (financieel of operationeel) lessor, de ex-eigenaar wordt lessee. Door verkoop van de bedrijfsmiddelen verkrijgt de lessor liquide middelen.
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland. Samenwerkingsverband van de drie noordelijke provincies met als doel de economische positie van Noord-Nederland te versterken.
Stidug	Stimuleringsregeling duurzame ontwikkeling glastuinbouw
WKK	Warmte Kracht Koppeling, bij WKK worden elektriciteit en warmte tegelijkertijd bij de gebruiker opgewekt, daarmee worden de verliezen voor transport van warmte en elektriciteit vrijwel geëlimineerd.